

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

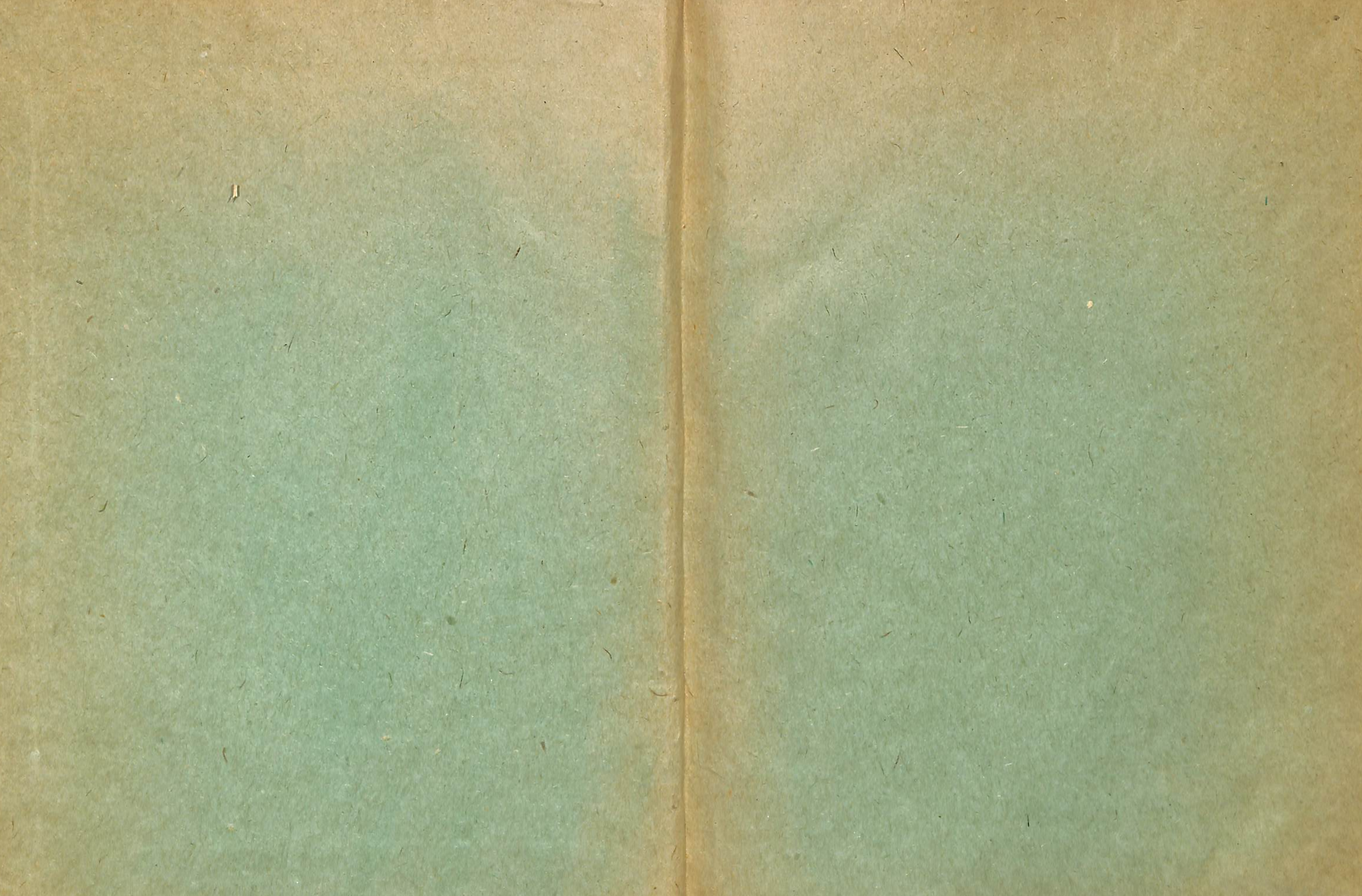
Adapt — remix, transform, and build upon the material

474

835

4-96

1 274

№ 14
ՄԱՅԵՆԱԿԱՐԱՆ
БИБЛИОТЕКА
Никиты Осиповича
№ ЭМИНА.
ՄԿՐՏԶԻ ԷՄԻՆ.

MR

349

4-96
4-96
ԵՂՐԱՅՐ ԵՒ ՔՈՅՐ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՎԷՊ

ԳՐԻՄՄԱՅ

ՊԵՏԿԵՐԵՉԱՐԳ

№ 14

2004

Ի ՍՈՍՎՈՒԱ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԶԱՐԲԱՅՐԱՅ Մ. ՄՍԵՐԵԱՆՑ:

1879.

Дозволено Цензурою. С.-Петербургъ, 19 Іюня, 1879 г.

5417
38

Москва. Типографія А. Гатцука, на Кузнецкомъ мосту, д. Торлецкаго.

ԵՂԻԱՅՐ ԵՒ ՔՈՅՐ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՎԷՊ

ՏԵՍ, քոյրիկ, ասաց եղբայրը քրոջը, բռնելով նորա ձեռքից, «այն օրից որ մեռաւ մեր մայրը, մենք ոչ մի ժամ չունենք հանգստութիւն. մեր խորթ մայրը ամէն օր ծեծում է մեզ. մենք գնում ենք նորա, մօտ, բայց նա քշում է մեզ ապտակներ հասցնելով: Մենք չունենք ուրիշ կերակուր, բաց 'ի չոր հացի փշրանքներից. մեր շանը անգամ, մեր սեղանի տակին, աւելի լաւ է ապրել, քան թէ մեզ: Ահ, Աստուած մեր ողորմած, եթէ իմանար այս մեր մեռած, հարազատ մայրը: Լաւ չէ, որ գնանք հեռանաք այս տեղից»: Եւ արտասուալից աչքով նոքա դուրս եկան տանից և գնացին... Ման եկան նոքա ամբողջ օրը, անցան դաշտեր և հովիտներ, և վերջապէս հասան մի մեծ անտառ: Նոքա սաստիկ յոգնած էին և սկսան որոնել անտառի մէջ ննջելու տեղ: Երկար որոնեցին նոքա հանգստանալու տեղը, և վերջապէս եղբայրը տեսաւ մէկ մեծ ծառի մէջ մի խոռոչ: Նոքա մտան նորա մէջը և քուն եղան:

Միւս օրը, երբ որ նոքա զարթնեցան, արեգակը արդէն բարձր էր և նորա ճառագայթները ուղիղ ընկնում էին խոռոչի վերայ: Եղբայրը ասաց քրոջը. «Քոյրիկ, ես սաստիկ ծարաւել եմ և ջուր եմ ուզում խմելու. գնանք որոնենք մի աղբիւր», և բռնելով մէկ մէկու ձեռքից, գնացին միասին:

Բայց նոցա խորթ մայրը, որ կտխարդ կին էր, տեսաւ նոցա տանից դուրս գալն, գնաց նոցա ետեւից, և թովեց բոլոր աղբիւրները: Երբ որ նոքա տեսան առաջին աղբիւրը և եղբայրը կամեցաւ նորա ջրից խմել, քոյրը լսեց այդ աղբիւրի միջից մի ձայն, որ ասում էր. «ով որ կը խմէ իմ ջրից, նա կը դառնայ գայլ»: Եւ նա ասաց եղբորը. «մի խմիր, սիրելի եղբայր, ես եր-

Թեամբ դէպ 'ի որսորդները: Նոքա խօսոյն տեսան նորան, և սկսան հաւելիցը ընկնել, բայց չկարողացան հասնել նորան:

Բոլոր օրը վազվզելուց յետոյ երեկոյին եղջերուն վերադարձաւ տուն և դրան մօտից ասաց. «Քոյրիկ, բաց դուռը», և քոյրը բացեց դուռը և ներս թողեց նորան:

Գիշերը անցաւ, բայց թագաւորը շարունակեց իւր որսորդութիւնը և միւս օրը: Աղջերուն կրկին լսեց որսորդների փոշի ձայնը, և նորից սկսաւ աղաչել քոյրը թողնել զբօսնուլ: Քոյրը բացեց դուռը և կրկինեց նորան երեկուան իւր խօսքերը. «տես, չմոռանաս երեկոյին տուն գալու և ասելու այն խօսքերը, որ ես ասացի քեզ մի անգամ»: Հազիւ նա կարողացաւ հասնել անտառը, ինչպէս թագաւորը և որսորդները խօսոյն տեսան նորան և սկսան ընկնել նորա հաւելից աւելի զօրութեամբ. բայց եղջերուն յոյժ սրընթաց էր: Այսպէս ընկան նոքա նորա հաւելից ամբողջ օրը և միայն դէպ 'ի երեկոյ կարողացան շրջապատել նորան, և որսորդներից մինը շատ թեթեւ վերաւորեց նորա ոտքը: Նա վերաւորուած սկսաւ կաղիլ և կամաց գնաց տուն: Որսորդներից մինը սկսաւ դիտել նորա հաւելից՝ թէ ուր պիտի գնայ: Արբ որ եղջերուն հասաւ տուն և դռնից ասաց. «Քոյրիկ, բաց դուռը», քոյրը խօսոյն բացեց դուռը և մտաւ նա տուն: Որսորդն, որ դիտում էր եղջերուի հաւելից՝ տեսաւ այս բոլորը և միտը պահեց եղջերուի խօսքերը, և խօսոյն գնաց թագաւորի մօտ և պատմեց նորան այն ամենայն, ինչ որ տեսել էր:

Լսելով այս, թագաւորը հրամայեց շարունակել որսորդութիւնը և երրորդ օրը:

Քոյրը սկզբում երբ որ տեսաւ վերաւոր եղբօրը շատ վախեցաւ, խօսոյն լուաց վէրքը, դրաւ նորա վերայ բժշկական բոյսեր և կապեց նորան: Յետոյ անկողին պառկեցուց, որ վէրքը շուտով լաւանայ: Ահրքը շատ թեթեւ լինելով մինչև առաւօտ անցաւ:

Դարձեալ լսելով փողերի ձայնը եղջերուն կրկին սկսաւ խնդրուել ման գալու. «Թող ինձ, քոյրիկ, վերջին անգամ անտառի մէջ զբօսնուլ և որսորդութեան վերայ նայել», ասաց նա քոյրը: Քոյրը շատ սիրելով եղբօրը, արտասուքը աչքին, ասաց. «նոքա գուցէ սպաննեն քեզ, լաւ է չգնաս»:— «Չէ, քոյրիկ, պատասխանեց նա նորան, եթէ դու չես թողուր ինձ, ես կը մեռնեմ սրանեղութիւնիցս»:

Քոյրը տեսանելով նորա սաստիկ ցանկութիւնը գնալու, սրտի ցաւով բացեց դուռը, և եղբայրը ուրախ վազեց տանից: Հազիւ թագաւորը տեսաւ նորան, ինչպէս հրամայեց իւր որսորդներին, որ նոքա ընկնեն նորա հաւելից մինչև երեկոյ, բայց միայն ձեռք չտան նորան: Արբ որ օրը վերջանալու վերայ էր, և արեգակը աներևութացել էր անտառի հաւելին, թագաւորը ասաց այն որսորդին, որ դիտել էր նորա հաւելից. «գնանք, ցոյց տուր ինձ այն տունը»: Որսորդը ցոյց տուաւ տունը, և թագաւորը դուռը ծեծելով ասաց. «Քոյրիկ,

բաց դուռը: «Նա կարծեց՝ թէ եղջերու-եղբայրն է և բացեց դուռը: Թագաւորը մտաւ ներս և տեսաւ այնպիսի մի գեղեցիկ օրիորդ, որպիսի նա իւր կեանքումը բնաւին տեսած չէր: Առաջին անգամից նա նորան սիրեց: Իսկ աղջիկը սաստիկ վախեցաւ, երբ որ տեսաւ իւր առջեւում եղջերուի տեղ անձանօթ մարդ ոսկի թագ գլխին: Թագաւորը նայեց նորա վերայ սիրով և քաղցրութեամբ և ասաց. «քեզ նեղութիւն է բնակել այս տեղ միայնակ, գնանք իմ պալատը, և եղիր ինձ ամուսին»:

Օրիորդը ընդունեց այս առաջարկութիւնը և կարմրելով պատասխանեց. «Ի՞նչ է ձեր կայսերական մեծութեան ցանկալի է, ես համաձայն եմ, միայն կը կամենայի եղջերուն առնել իմ հետ: Ես նորանից երբէք կարող չեմ բաժանուել, որովհետեւ նա իմ հարազատ եղբայրս է»: — «Ի՞նչպէս, եղբայրդ», հարցուց հետաքրքրութեամբ թագաւորը: «Եւ օրիորդը պատմեց կարգով բոլոր եղելութիւնը՝ թէ ինչպէս եղբայրը խմել էր աղբիւրի ջուրը և դարձել էր եղջերու: Թագաւորը շատ ցաւեցաւ, և յետոյ ասաց. «Ա՛յն, ի՞նչ է այսպէս է, առնենք նորան, թող և նա ապրի մեր մօտ կատարեալ բաւականութեան մէջ»: Այդ բոլորէն վազելով մտաւ ներս եղջերուն. քոյրը անցուց վեղը իւր դուռ պայի ոսկեայ կապը և քաշեց տարաւ իւր հետ:

Մտառ օրիորդը և թագաւորը նստան ձի, և ուղղեցին իւրեանց ճանապարհը դէպ ՚ի պալատ: Աղջերուն վազում էր նոցա ետեւից: Երբ որ հասան պալատ, այս տեղ կատարեցին նոքա շքեղ հարսանիք: Այսպէս աղքատ աղջիկը եղաւ թագուհի, և ապրեցան նոքա բաւականութեան և երջանկութեան մէջ: Իսկ եղջերուն խաղում և վազում էր պալատի պարտէզների մէջ առանց երկիւղի:

Բայց անգութ կախարդ կինը, որ պատճառ էր եղել սիրուն աղայի եղջերու դառնալուն, կարծում էր՝ թէ ինչպէս նա, նոյնպէս և նորա քոյրը կորած են անտառում: Վարձում էր նա՝ թէ աղջիկը դազանների կերակուր է եղել, իսկ եղջերուն սպանուել է որսորդներից: Բայց երբ իմացաւ, թէ նոքա ողջ և առողջ են և թէ աղջիկը եղել է Թագաւորի կին, բարկացաւ սաստիկ, և միտքը դրեց անպատճառ ոչնչացնել նոցա: Իսկ նորա հարազատ դուստրը, որ շատ ազնիւ էր երեսով, վշտացած ասաց մօրը. «Ի՞նչ հարկաւոր էր թագուհի լինել և ոչ նորան»: Մայրը մխիթարեց նորան ասելով. «սպասիր, սիրելիս, ես նոցա ցոյց կը տամ, ինչ կախարդ կին կասին, դու կլինես թագաւորի կին»:

* * *

Ընցաւ մէկ տարի և թագաւորի ամուսինը ծնաւ մի որդի: Թագաւորը այդ միջոցին դարձեալ գնացել էր որսորդութեան: Կախարդ կինը՝ այդ բոլորէն յարմար ժամանակ համարելով, ընդունեց պալատի ծառայի կերպարանք, հրամայեց սաստիկ վառել պալատի բաղանիքը, և հրաւիրեց թագաւորի

դու հիւանդ կնոջը լուացուելու, ասելով. «Փութացէք, թագուհի, ջուրը կը սառչի»: Այդ ժամանակ կախարդ կնոջ աղջիկը ևս այս տեղ էր: «Նոքա երկուսով՝ վերցուցին թագուհին տարան նորան բաղանիս, և ծածկելով բաղանիսի դռները, թողին նորան այն տեղ որ շնչասպառ լինի: Յետոյ կախարդ կինը տուաւ իւր ազնիւ աղջկան թագաւորի կնոջ կերպարանք, միայն չկարողացաւ բժշկել նորա ծուռ աչքը: Հագցուց նա նորա գլխին չէպչիկ և պառկեցուց անկողին. որ թագաւորը չհասկանայ խարդախութիւնը՝ նա դարձուց նորան ծուռ աչքովը դէպ ՚ի պատ: Արեկոյին երբ որ թագաւորը վերադարձաւ որսորդութիւնից և իմացաւ՝ թէ կինը ծնել է որդի, շատ ուրախացաւ և շտապեց գնալ նորա սենեակը: Բայց այս տեղ կախարդ կինը ասաց նորան. «Ինչդեմ չքաշէք վարագոյրը որովհետեւ նորին մեծութիւնը շատ թոյլ է»: Թագաւորը լսեց կախարդ կնոջ խօսքը, և հանգիստ թողեց իւր կինը: «Նա չգիտէր՝ թէ այն տեղ պառկած է ոչ նորա կինը, այլ չար կնոջ ծուռ աչքով դուստրը:

Ուղեղ կէս գիշերին, երբ որ պալատի մէջ ամենեքեան քնած էին խոր քնով, մանկակալը՝ որ միշտ գտանվում էր մանկան օրօրոցի մօտ, տեսաւ, որ դուռը բացուեցաւ և մտաւ ներս իսկական թագուհին՝ մանկան մայրը: «Նա առաւ մանուկը ձեռքը և ծիծ տուաւ նորան. յետոյ ուղղեց նորա անկողինը, ծեծեց նորա բարձիրը, և դրաւ նորան դարձեալ օրօրոց: Չմոռացաւ նա համբուրել և իւր եղբորը-եղջերուին և լուռ ու մունջ ելաւ սենեկից:

Միւս առաւօտ մանկակալը հարցնում էր դռնապաններից՝ թէ արդեօք չտեսան նոքա մի մարդ որ գիշերով մտել էր պալատ». նոքա միաբերան պատասխանեցին՝ թէ «մարդ չենք տեսած»: Այսպէս անցաւ քանի մի օր, և մանկակալը տեսնում էր ինչպէս թագուհին, թագաւորի իսկական կինը, գալիս էր մանկական սենեակը և մանկան ծիծ էր տալիս. բայց մարդու բան չասաց: Ահա մէկ գիշեր թագուհին ըստ սովորութեան, գալով մանկան մօտ ասաց. «այժմ մնաց ինչ գալ այս տեղ երկու անգամ միայն, և յետոյ մնաս բարով ասել»:

Մանկակալը պատասխան չտուաւ նորան, բայց միայն երբ նա գնաց, վազեց ուղղակի Թագաւորի մօտ, և պատմեց նորան բոլոր բանը: Թագաւորը շատ զարմացաւ երբ լսեց այս, և վառեց անցնել գիշերը մանկական սենեակում: Մանկան մայրը, կէս գիշերին, ըստ սովորութեան, եկաւ մանկական սենեակը և ասաց. «ես մի անգամ ևս կուգամ և յետոյ աւելի դուք ինչ տեսնելու չէք»:

Այս խօսքերս ասելով նա առաւ մանուկը իւր ձեռքը, ծիծ տուաւ նորան, և դուրս եկաւ սենեկից: Թագաւորը, որ տեսել էր այս բոլորը, չվստահացաւ բառ մի ասելու նորան և միւս գիշեր դարձեալ եկաւ մանկական սենեակը: Ահա գիշերին թագուհին, նորա իսկական կինը, դռները բանալով, կրկին ներս մտաւ և ասաց. «ահա այժմ ես վերջին անգամ այս տեղ եմ, և աւելի գալու չեմ»: Եւ հազիւ նա ասաց այդ, ինչպէս թագաւորը ընկաւ նորա ոտքը և ասաց. «դու անպատճառ իմ թանկագին ամուսինս պիտի

լինես՝: Աս պատասխանեց. «այո՛, ես քո ամուսինդ եմ», և նոյն րոպէին, Աստուծոյ ողորմութեամբ, նա կրկին կենդանացաւ, և եղաւ առողջ և գեղեցիկ առաջուայ պէս:

Այս տեղ նա պատմեց իւր ամուսնոյն՝ Թագաւորին՝ Թէ ինչպէս վարուել էր նորա հետ կախարդ կինը: Թագաւորը սաստիկ զայրացաւ կախարդ կնոջ վերայ և հրամայեց դատել նորան և նորա աղջիկը: Միւս օրը նոքա դատապարտուեցան. աղջկանը տարան անտառ և այն տեղ ձգեցին գազաններին կերակուր լինելու համար, իսկ նորա մօրը կրակը ձգեցին և այրեցին: Այլ հազիւ այրուեցաւ կախարդ կինը, ինչպէս Թագուհւոյ եղբայր-եղջիւրուն կերպարանափոխուեցաւ՝ ստանալով դարձեալ մարդու կերպարանք:

Այլ ապրեցան նոքա այնուհետեւ շատ տարիներ սիրով և կատարեալ երջանկութեան մէջ:

024

979

0004639

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0004639

